

Yönetmen: Terry Zwigoff

Senaryo: Terry Zwigoff, Daniel Clowes (senaryo ve çizgi roman)

Oyuncular: Thora Birch (Enid), Scarlett Johansson (Rebecca), Steve Buscemi (Seymour)

2001/ABD/İngilizce/111

İzlemeye başladığınızda çok büyük bir beklentide olmayacağınız ancak bitirdikten sonra sizi tepeden tırnağa sarsacak bir film *Ghost World (Hayalet Dünya)*. Birçok eleştirmen tarafından yılın en iyi filmi olarak gösterilen, Amerikan bağımsız sinema örneklerinden *Ghost World (Hayalet Dünya)*; sosyal tabuları çarpıcı bir biçimde gözler önüne seren bir film. Ya herkes gibi olursunuz ya da yapmak istediğinizin peşinden gidersiniz. Enid buna çabaladı; başarısız olsa da...

Daniel Clowes'un aynı isimli romanından uyarlanan filmin öyküsü, düzen karşıtı Enid ve arkadaşı Rebecca'nın lise mezuniyetiyle başlar. Mezuniyet sonrasında iki arkadaşın Rebecca oyunu kuralına göre oynamaya başlamıştır; Enid ise hayattaki rolünün ne olması gerektiği konusundaki kararsızlık içerisinde. Enid her ne kadar sistem karşıtı olsa da, sistemi çökertmek konusunda pasif kalmayı tercih edecek kadar umutsuz ve karamsardır. Toplumdan dışlanmış, obsesif Seymour'la başta dalga geçen Enid, giderek onu bir idol olarak benimsemeye başlar ve onu kahramanı yapar. Seymour'un tek konuşabildiği insan Enid'dir. Enid'i Seymour'a bu denli bağlayan şey ise onun tabiriyle "Nefret ettiği tüm şeylerin tam olarak zıttının Seymour'da var olmasıdır." Dışlanmış karakterleri çözümleme konusunda büyük başarı gösteren Zwigoff; Enid'i alaycı, karamsar, insanın iyi olduğuna inanmayan bir nevi kinik karakter olarak betimlemektedir. Seymour'un plaklara olan düşkünlüğü Enid'i kendisine çeken sebeplerdendir. Çünkü Enid masumiyetini yitirmemiş her şeyin tutkunudur. Bu "kaybeden" olma psikolojisi, üç karakterin de ergenlik döneminde olması ile daha da bilenmiş olarak karşımıza çıkıyor. Hepimiz için olduğu gibi film karakterleri için de ergenlik dönemi, kişiliğin sosyal normlar tarafından baskı altında tutulduğu ancak kişinin hayatına yön vermesinin beklendiği bir dönem. Tüm bu talep ve beklenti zinciri içinde karakterlerin istedikleri ise başkaldırıp sistemin çarkına çomak sokmak.

Zwigoff'un tüm bu başlıklar çerçevesinde imgeleri çok iyi kullandığı da açıkça ortada. Punk kültürü Enid'in içinde bulunduğu ruh halini yansıtmaya açısından oldukça önemli. Bilindiği üzere Zwigoff, Amerikan kültürünü iyi çözümlemiş bir yönetmen. Bu filmde de Amerikan toplum ve kültür yapısını eleştirel bir bakış açısıyla ele alıyor. Özellikle ırkçılık ve sanata yapılan sansürü hedef alan Zwigoff; Enid'in sorunlardan uzak, her daim mutlu babası ve sinir bozucu üvey annesi, Coon Chicken Inn'in ırkçı afişi gibi ayrıntılarda bu eleştiriyi sürdürüyor. Filmin müzik altyapısı da bir detay olarak hikayeyi iyi destekliyor. Blues ve caz sevdiği bilinen yönetmen olan Zwigoff bu müzikle filmlerinde de oldukça fazla kullanıyor. Nitekim filmde Skip James'ten, Buzzcocks'a , neşeli Hint müziklerine kadar birçok ilgi çekici plak bulunuyor.

Film içinde Zwigoff'un sessizce sunduğu derin metaforlar var. Enid'in Norman'a söylediği "En çok sana güveniyorum; çünkü sen hep buradasın." sözü hikaye boyunca aynı rutin ve durağanlıkla devam eden bütün metaforların yansıması. Norman'ın durağa gelen otobüse binip şehirden ayrılmasıysa; Enid'e kaybolmuş umutların çaresizlik denizinden kurtulması için bir can simidi uzatıyor.

Terry Zwigoff'un filmografisine ışık tuttuğumuzda ise, az sayıda ama iddialı yapımlar dikkati çekiyor. Daniel Clowes ile yaptığı bu işbirliği oldukça ses getirmiş olacak ki; bu ikili 2006 yılında *Art School Confidential* (2006) ile tekrardan sinemaseverlerin karşısındaydı. Eğer bir Zwigoff ya da Clowes takipçisyseniz *Ghost World (Hayalet Dünya)*, arşivinizde bulunması gereken filmlerden.

Melisa Gülyurt